

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ			
ПРЕДМЕТ	25.09.2015.		
ОРИ. БР.		ЛОСНОСТ	
02	1821		

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА У НИШУ

На седници Наставно-научног већа Правног факултета у Нишу која је одржана 24.09.2015. године одлуком број 01-1776/30 на основу члана 209. Статута Правног факултета у Нишу формирана је Комисија за оцену подобности докторске дисертације под називом : "Кривична дела злоупотребе опојних дрога" кандидата Цоковић Сабахудина за јавну одбрану.

Комисија, после детаљног прегледа докторске дисертације, Наставно-научном већу подноси следећи

И З В Е Ш Т А Ј

Докторска дисертација под називом : "Кривична дела злоупотребе опојних дрога" кандидата Цоковић Сабахудина написана је на 338 страница компјутерски обрађеног текста, уз одговарајући проред, са укупно 458 напомене у фуснотама, углавном библиографског карактера. Литерарну подлогу овога рада чини укупно 250 домаћи и инострани извор - уџбеници, књиге, монографије, приручници, коментари закона, збирке закона, збирке судске праксе, међународни документи и електронски извори, уз друге бројне научне и стручне радове објављене у часописима, реферате са саветовања и више законских прописа.

За израду докторске дисертације кандидат Цоковић Сабахудин је изабрао тему под насловом : "Кривична дела злоупотребе опојних дрога". Ради се о правно-теоријској и судско-практичној анализи изузетно значајних института посебног дела кривичног права – кривичних дела против здравља људи : а) неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога, б) неовлашћено држање опојних дрога и в) омогућавање уживања опојних дрога. Различити облици и видови

злоупотребе опојних дрога, психоактивних супстанци или њихових прекурсора, који су противни Закону о психоактивним контролисаним супстанцама угрожавају здравље (па и живот, односно физички или психички интегритет) људи сваке државе, па тако и наше.

Због високог степена друштвене опасности ових дела и обима и интензитета проузрокованих последица по живот и здравље људи, као и интернационалног карактера ове појаве (где се опојна дрога производи у једним државама, транспортује преко територија других држава и користи, "ужива" у трећим државама) међународна заједница је почетком 20. века предузела напоре да се успостави јединствени систем контроле производње и промета, односно употребе опојних дрога. У том циљу је донето више међународних докумената који данас чине основу за инкриминације ових противправних понашања у свим позитивним законодавствима, било да су кривична дела злоупотребе опојних дрога прописана у кривичном или другом (споредном) – медицинском закону.

Све то указује на велики значај свеобухватног научног истраживања појма, карактеристика, садржине, врсте, елемената, правне природе, система и основа кривичне одговорности и кажњивости учинилаца више различитих кривичних дела злоупотребе опојних дрога која су прописана у Кривичном законнику (али чији основ инкриминације се налази у здравственим (медицинским) прописима – Закону о психоактивним контролисаним супстанцама), али и да се ова дела анализирају на бази постојећих међународних стандарда, односно решења у упоредноправним системима, посебно када се има у виду утицај резултата оваквих истраживања : прво, на законодавца у правцу унапређивања кривичноправних, кривичнопроцесних и криминалополитичких решења у законском тексту *de lege ferenda* при законодавној реформи у области кривичног права уопште, и друго, за судску праксу код правилног, ефикасног, квалитетног и законитог правног квалификовања различитих животних ситуација у којима се ова кривична дела уопште појављују и њиховог подвођења под одговарајуће законске одредбе позитивног кривичног законодавства.

Структурално је рад подељен у пет глава уз увод и закључна разматрања. То су : 1) међународни стандарди у сузбијању злоупотребе опојних дрога, 2) кривична дела злоупотребе опојних дрога у упоредном законодавству, 3) историјски развој кривичних дела злоупотребе опојних дрога, 4) кривична дела злоупотребе опојних дрога у законодавству Републике Србије и 5) кривична дела злоупотребе опојних дрога у прасудној пракси.

У уводном делу (стр. 1-20) кандидат Цоковић Сабахудин је изложио проблем, предмет, циљ и методе научног истраживања, хипотетички оквир, варијабле и индикаторе, те научну и друштвену оправданост истраживања, где је истакао да од најстаријих времена до данашњих дана сва друштва покушавају да пронађу ефикасан, квалитетан и законит одговор на различите облике и видове угрожавања здравља људи (зло)употребом опојних дрога, иако је у одређеним друштвима употреба ових супстанци била дозвољена у религиозне сврхе или у случају рата.

Ради се о друштвено опасним и противправним делатностима која су управљена на угрожавање здравља индивидуално неодређеног броја људи, где учиниоци често на овај начин прибављају противправну имовинску корист. У даљем току уводног излагања кандидат је указао на широк спектар различитих питања која је обрадио у свом раду, а која практично одређују појам, карактеристике, елементе, садржину, значај, правну природу, облике испољавања и прописане казне и друге кривичне санкције (мере безбедности) за учиниоце више кривичних дела злоупотребе опојних дрога у домаћем, међународном и упоредном кривичном законодавству, али и у теорији и пракси.

Прва глава (стр. 21-51) носи назив : "Међународни стандарди у сузбијању злоупотребе опојних дрога". Будући да целокупни правни систем Републике Србије прожимају међународни стандарди који су инкорпорисани у њега, то је логично да је кандидат одређену пажњу на првом месту у свом раду посветио управо овој анализи. Излагање у овом делу докторске дисертације је подељено у две целине које се логично настављају. Овде су анализирани одредбе више универзалних међународних докумената које уређују област производње, контроле, промета и коришћења опојних дрога у медицинске и научне сврхе, односно прописују обавезе држава на спречавању и сузбијању различитих облика и видова злоупотребе ових супстанци природног или синтетичког порекла.

Прва целина анализира међународне документе донете у периоду пре Другог светског рата као што су : Резолуција Шангајске конференције, Хашка конвенција о опијуму, Женевска конвенција о опијуму, Конвенција о ограничењу производње и дистрибуције опојних дрога и Конвенција о сузбијању незаконите трговине опасним дрогама. У другом делу ове главе су анализирани одредбе међународних докумената донетих после 1945. године, који заправо и чине савремени систем међународних стандарда и обавеза за државе потписнице у спречавању и сузбијању различитих облика и видова злоупотребе опојних дрога.

На овом месту су анализирани следећи документи : Протокол из Нјујорка, Париски протокол, Протокол о ограничењу и регулисању гајења мака, као и производње, међународне трговине, трговине на велико и употребе опијума, Јединствена конвенција о опојним дрогама са протоколом о њеној измени, Конвенција о психотропним супстанцама и Конвенција УН против незаконитог промета опојних дрога и психотропних супстанци. То су документи донети у оквиру и под окриљем Лиге народа, односно Организације Уједињених нација. Но, ова анализа међународних стандарда није сама себи циљ, већ представља основу за проучавање степена и обима њихове имплементације у домаће законодавство, односно за предлагање нових и измену и допуну постојећих решења у овој области.

Друга глава (стр.52-156) под називом : "Кривична дела злоупотребе опојних дрога у упоредном законодавству" садржи теоријску анализу различитих кривичних дела злоупотребе опојних дрога у више упоредних кривичних законодавстава чиме се ствара солидна основа за суптилну правну анализу и упоређивање ових законских решења са сличним решењима у Републици Србији. То може бити од користи и

нашем законодавцу при формулисању будућих законских решења у овој области. Излагање у овом делу докторске дисертације је подељено у пет делова. То су: 1) законодавство источноевропских држава где су анализирани закони : Албаније, Белорусије, Естоније, Литваније, Молдавије и Русије, 2) законодавство западноевропских држава где су анализирани закони : Луксембурга, Немачке, Норвешке, Финске, Француске, Хрватске, Швајцарске и Шведске, 3) законодавство блискоисточних држава где су анализирани законски прописи : Јордана, Катара, Саудијске Арабије и Турске, 4) законодавство афричких држава где су анализирани закони Египта и Судана и на крају 5) законодавство азијских држава где су предмет анализе били законски прописи Казахстана и Кине.

Овај део рада је окончан коментаром и анализом појединих упоредноправних решења међусобно и у односу на слична решења у кривичном законодавству Републике Србије. Посебну вредност овог дела рада управо чини велика шароликост и богатство посматраних и анализираних упоредноправних решења држава из Европе, Африке и Азије са више различитих кривичних дела у основном, привилегованом и квалификованом облику са различитим врстама и мерама кривичних санкција за њихове учиниоце.

"Историјски развој кривичних дела злоупотребе опојних дрога" представља област истраживања у трећој глави ове докторске дисертације (стр. 157-184). На овом месту је кандидат извршио правноисторијску анализу кривичноправних одредби о санкционисању злоупотребе опојних дрога у више различитих писаних правних споменика у Србији. Изложена материја је подељена у три дела.

Први део ове главе садржи преглед кривичноправне заштите здравља људи од злоупотребе опојних дрога у законодавству предратне Југославије где су анализирани одредбе Кривичног законика Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца из 1929. године. Анализа кривичних дела злоупотребе опојних дрога у законодавству Југославије после Другог светског рата представља други део излагања у оквиру ове главе где су проучавани појам, карактеристике, обележја и облици испољавања више кривичних дела ове врсте која су прописана у : Закону о опојним дрогама ФНРЈ, Кривичном законнику ФНРЈ и Кривичном закону СФРЈ, односно СРЈ. И коначно, трећи део излагања на овом месту се односи на кривична дела злоупотребе опојних дрога у законодавству Републике Србије где су анализирани одредбе Кривичног законика из 2005. године и новеле овог Законика из 2009. године када је уведено ново кривично дело ове врсте : неовлашћено држање опојних дрога.

На овом месту су суптилној правној анализи подвргнута решења различитих законских текстова који су донети у Југославији, односно у Републици Србији од 1929. године до данас, који су предвиђали различита кривична дела ове врсте. Овај део рада одликује прецизна и аргументована правна анализа различитих облика и видова испољавања кривичних дела злоупотребе опојних дрога и систем кривичних санкција за њихове учиниоце, при чему кандидат прати тенденције у правцу

дефинисања појединих кривичних дела и начин одговора државе на таква противправна понашања.

У четвртој глави (стр. 185-245) под називом : "Кривича дела злоупотребе опојних дрога у законодавству Републике Србије" су анализирани појам, карактеристике, елементи, садржина, облици испољавања, својство учиниоца, облик кривице и прописане санкције (казне и мере безбедности) за поједина кривична дела злоупотребе опојних дрога у праву Републике Србије. Излагање у овом делу рада је подељено у више целина. Први део рада анализира медицински аспект деловања опојних дрога на физичко и психичко здравље људи у чијој се основи налази анализа појма, врсте и карактеристика опојних дрога сходно одредбама Закона о психоактивним контролисаним супстанцама, као и начин и поступак производње, промета и коришћења ових супстанци у законом прописаним случајевима.

Последица недозвољених активности, односно кршења овог Закона се огледа на здрављу људи, па је логично да потом кандидат анализира опште карактеристике кривичних дела против здравља људи у Кривичном законнику, међу којима се по свом значају, обиму и учесталости испољавања управо истичу кривична дела злоупотребе опојних дрога. Потом следи теоријско и практично излагање и анализа појма и карактеристика појединих облика испољавања (основни, посебни, привилеговани и квалификовани) три кривична дела ове врсте : а) неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога, б) неовлашћено држање опојних дрога и в) омогућавање уживања опојних дрога.

Ту су изложени на бази теоријских, законских и судскопрактичних аспеката појам, карактеристике, елементи, садржина, обележја бића, облици испољавања, својство учиниоца, прописане казне и друге кривичне санкције за наведена кривична дела сходно позитивним законским решењима у Републици Србији. Овај део рада карактерише, не само правнодогматска анализа законских решења и начин њиховог испољавања у судској и криминалистичкој пракси, већ и уочавање проблема у њиховој примени од стране органа кривичног правосуђа, сучељавање са сличним решењима у упоредном кривичном законодавству и међународним стандардима, те предлагање могућих решења за спорне ситуације.

У глави петој (стр.246-300) под називом : "Кривична дела злоупотребе опојних дрога у правосудној пракси" су изложени резултати емпиријских истраживања места, улоге, значаја, обима и динамике испољавања кривичних дела злоупотребе опојних дрога у практичној примени од стране судова у периоду 2006-2013. године. Ово излагање је подељено у три целине, где се прво анализирају подаци за територију Републике Србије, а потом и подаци за подручје града Новог Пазара.

Прву целину чини анализа обима, динамике и структуре кривичних дела злоупотребе опојних дрога у посматраном периоду на бази статистичких података. У овој глави је такође била подвргнута детаљној анализи политика кривичног прогона за кривична дела злоупотребе опојних дрога од стране јавног тужилаштва како би се анализирао број (процент) оптужених у односу на пријављена кривична

дела ове врсте, односно спроведених истрага. И на крају, предмет анализе у овој глави је била и казнена политика судова у Републици Србији, односно у граду Новом Пазару у погледу изречених казни и других кривичних санкција (условне осуде, судске опомене и мера безбедности) према учиниоцима ових кривичних дела у наведеном временском периоду чиме ово емпиријско истраживање представља солидну основу за законодавца, али и за надлежне правосудне органе у правцу заузимања начелних правних схватања у погледу обима, начина и правца примене појединих мера ове врсте као средстава у сузбијању и спречавању криминалитета уопште, а посебно криминалитета у вези са злоупотребом опојних дрога.

Том делу докторске дисертације следе закључна разматрања (стр. 301-319) где су сумирани резултати правноисторијске и упоредноправне анализе различитих кривичних дела злоупотребе опојних дрога, те правне анализе ових кривичних дела у кривичном законодавству Републике Србије, у судској пракси домаћих судова, те степену њихове усклађености са међународним стандардима. Овај део садржи и предлог мера за повећање ефикасности надлежних државних органа у превенцији кривичних дела ове врсте, те органа кривичног правосуђа код правилне, квалитетне и законите правне квалификације појединих случајева из праксе и њиховог подвођења под законске одредбе појединих кривичних дела ради правилне и правичне примене кривичних санкција према учиниоцима тих дела. Наравно, да је на овом месту изложен и предлог мера за отклањање уочених недостатака у законским прописима и њиховој примени у свакодневной судској пракси приликом примене законских решења код појединих кривичних дела ове врсте.

Систематска и целовита обрада појма, карактеристика, садржине, елемената, врсте, правне природе, облика испољавања кривичних дела злоупотребе опојних дрога и система кривичних санкција за њихове учиниоце од 1929. године до данашњих дана на подручју Републике Србије, те анализа ових кривичних дела на бази стандарда и решења у међународном, домаћем и упоредном кривичном праву, у теорији, пракси и судској статистици у кривичноправном, криминолошком и криминалополитичком смислу захтевало је и примену одговарајућих научних метода. Поред употребе општих метода (метода анализе садржаја, метода дескрипције и метода научног објашњења) за целовиту обраду ове теме била је потребна и примена метода који су иманентни друштвеним, посебно правним наукама. Стога је у обради посматраних тема у раду била неизбежна примена и нормативно-догматског, аналитичко-дескриптивног, статистичког, упоредно-правног и историјско-правног метода.

То значи да су приликом овог истраживања били коришћени методолошки поступци и технике које се иначе уобичајено користе у истраживачкој пракси, односно у истраживањима правних института, међу које свакако спадају институти посебног дела кривичног права – поједина кривична дела. Истовремено су извршена и потребна емпиријска истраживања ради прикупљања неопходних података о проблемима који се јављају у практичној, непосредној примени законских решења од јавног тужилаштва и суда у поступку правне квалификације

кривичних дела злоупотребе опојних дрога у основном, посебном, квалификованом или привилегованом облику и утврђивања кривичне одговорности и кажњивости њихових учинилаца у свакодневном раду при решавању конкретних животних ситуација.

ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

После детаљног разматрања докторске дисертације : "Кривична дела злоупотребе опојних дрога" Комисија закључује да пред кандидатом није био нимало лак и једноставан задатак. Требало је, наиме, проучити и анализирати обимну домаћу и инострану законску и правнотеоријску литературу, релевантне међународне документе, као и актуелну судску праксу која се односи на прописивање појединих кривичних дела злоупотребе опојних дрога (чл. 246, 246а. и 247. КЗ) и санкција за њихове учиниоце од почетка овог века до данас, како у кривичном праву Републике Србије, тако и у упоредном кривичном законодавству, као и са аспеката степена њихове усклађености са међународним стандардима у овој области.

Ради се, наиме, о институтима посебног дела кривичног права који су се историјски гледано појавили доста рано, али чије кривичноправо уређивање датира знатно касније, тек у 20. веку. Широку експанзију прописивања кривичне одговорности за кршење прописа у вези са опојним дрогама и отровима (алкохолом) Србија доживљава у 20. веку са доношењем већег броја закона из ове области и њиховом честом изменом и допуном. То указује на актуелност и значај изучавања различитих, често и специфичних, облика и видова испољавања кривичних дела злоупотребе опојних дрога и санкција за њихове учиниоце у домаћем и упоредном кривичном праву.

Све је то побудило пажњу не само међународне заједнице, законодаваца у појединим државама и правосудних органа, већ и опште јавности. Но, и поред тога, проблематика спречавања, откривања и сузбијања кривичних дела злоупотребе опојних дрога којима се озбиљно угрожава здравље становништва и кажњавања њихових учинилаца због проблема у примени одређених законских прописа није у нашој држави у довољној мери до сада систематски, комплексно и продубљено посматрана и анализирана (о чему сведочи готово непостојање монографских или обимнијих публикација на ову тему).

Кандидат је при писању ове дисертације успео да кроз анализу бројних домаћих и иностраних извора да преглед и критички осврт на историјски развој, појам, елементе, карактеристике, садржину, врсте, правну природу, облике испољавања и прописане казне и друге кривичне санкције за више кривичних дела против здравља људи која се односе на злоупотребу опојних дрога, психоактивних супстанци и њихових прекурсора, и то не само са становишта правне теорије, већ још више са аспекта судске праксе и потребе решавања бројних спорних ситуација у непосредној пракси.

Анализирајући посматране карактеристике различитих облика ових кривичних дела у савременом кривичном праву, кандидат је савладао низ потешкоћа одређујући услове, начин и домете примене правних решења (садржаних у међународним документима, националном кривичном и медицинском законодавству и судској и статистичкој пракси) код прописивања, изрицања и извршења различитих врста кривичноправних мера према учиниоцима кривичних дела злоупотребе опојних дрога и правилно уочавајући могуће проблеме, недоследности и дилеме у примени појединих правних и здравствених решења у конкретним животним ситуацијама у судској пракси, те дајући предлоге за њихово разрешење и превазилажење.

Међу посебним квалитетима по којима се издваја ова докторска дисертација је свакако свеобухватно законско, теоријско, практично, историјскоправно и упоредноправно посматрање и анализа појма, елемената, карактеристика, врста, правне природе, садржине, облика и видова испољавања више кривичних дела злоупотребе опојних дрога у чијој се основи налазе бројна међународна документа које је потписала и наша држава и кривичних санкција (казни и мера безбедности) за њихове учиниоце у примени, не само у области домаће и иностране теорије кривичног права, већ још више у судској и статистичкој пракси. Досадашња кривичноправна литература (и то не само домаћа) је без оправдања игнорисала бројна питања везана за ове облике противправних понашања којима се повређује или угрожава здравље становништва. При обради постављене теме, кандидат се није задржао само на пуком интерпретирању позитивноправне домаће и иностране литературе, већ је аргументовано и полемички износио и бранио своја оригинална гледишта.

Овакав приступ кандидата, који је за сваку похвалу, је ипак код неких обрађених питања био мање успешан и мање доследан, а уочена су и извесна понављања и преопширности у мањој мери, што не умањује укупан квалитет рада. Напротив, овако интерпретирана проблематика кривичних дела злоупотребе опојних дрога у националном, упоредном и међународном кривичном праву несумњиво ће наићи на добар пријем не само стручне, већ и опште читалачке публике.

Рад је, иначе, свеобухватан, комплексан, зналачки структурисан и научно фундиран, што му уз коришћење обимне домаће и иностране правне литературе, великог броја међународних докумената, судске и статистичке праксе и законских текстова различитих кривичноправних система Европе, Азије и Африке, уз одговарајући научни инструментаријум даје висок ниво квалитета. На то, уосталом, указује и солидан правнички језик, као и јасан и разумљив стил приповедања кандидата.

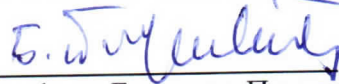
Стога Комисија закључује да докторска дисертација кандидата Цоковић Сабахудина : "Кривична дела злоупотребе опојних дрога" представља резултат самосталног и оригиналног научног рада из области кривичног права. Кандидат је у раду прикупио, систематизовао и анализирао постојећу домаћу и инострану

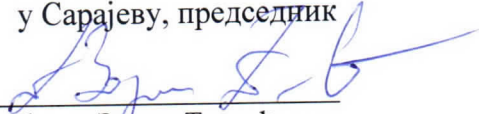
историјскоправну, правнотеоријску, законску и судскопрактичну литературу и својим радом дала одређени допринос науци кривичног права.

Пошто су испуњени услови предвиђени Статутом Правног факултета у Нишу, Комисија закључује да је докторска дисертација : "Кривична дела злоупотребе опојних дрога" кандидата Цоковић Сабахудина подобна за јавну одбрану, па предлаже Наставно-научном већу Правног факултета у Нишу да усвоји Извештај о подобности докторске дисертације и формира Комисију за јавну одбрану.

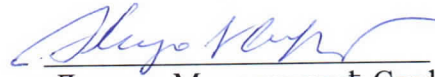
ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

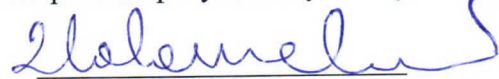
проф. др Борислав Петровић
редовни професор Правног факултета
у Сарајеву, председник

проф. др Зоран Ћирић
редовни професор Правног факултета
у Нишу, члан

доц. др Душица Миладиновић Стефановић
доцент Правног факултета у Нишу, члан

проф. др Драган Јовашевић
редовни професор Правног факултета
у Нишу (ментор, писац извештаја)